

LONDON, 3. APRILA 1974.

LETO XXVII. ŠTEV. 416.

NEPOTREBEN CIRKUS

Po Sloveniji in ostali Jugoslaviji zadnje čase na debelo demonstrirajo proti italijanskim "ozemeljskim zahtevam" do Jugoslavije. Za kaj dejansko gre?

Kolikor je moč razbrati iz skopih jugoslovanskih časopisnih poročil, je italijanska vlada 11. marca z noto protestirala v Beogradu proti postavljanju napisnih tabel (po drugih virih, obmejnih kamnov) v bivši zoni B, iz katerih da je razvidno, da smatra jugoslovanska vlada ozemlje kot del republike Slovenije in zvezne Jugoslavije. Po Tanjugu je jugoslovanska vlada 15. marca protestirala v Rimu in do 16. marca zjutraj jugoslovanski državljani sploh vedeli niso, kaj se plete med Rimom in Beogradom.

Kot vemo, sta Jugoslavija in Italija, ob pomoči zaveznikov, 5. oktobra 1954 z Londonskim sporazumom likvidirali Svobodno tržaško ozemlje in si ga nekako razdelili med sabo. Meje niso bile določene mednarodno pravno; šlo je le za likvidacijo male države, sestavljene iz dveh zon, od katerih pa jugoslovanska še zdaleč ni funkcionirala v smislu in duhu, v kakršnem je bila država ustanovljena. Ker jugoslovanskim komunističnim oblastem nikakor ni šlo v račun, da na meji enopartijske Jugoslavije živijo svobodni Slovenci, ki jim ničesar ne more prepričati političnega delovanja proti diktaturi v Jugoslaviji, so delovali na likvidaciji svobodnega Trsta in pristali na razmejitev po starih okupacijskih zonskih mejah, dokler se z mednarodno pogodbo ne uredi vprašanje dokončnih meja. Četudi se je razumelo ali pa vsaj dalo razumeti, da bo zona A pripadla v glavnem Italiji, zona B pa Jugoslaviji, vendar v tistih dneh ni bilo dovolj dobre volje, da bi to tudi javno zapisali in istočasno določili nove meje. Iz tega vidika torej Italija - formalno vzeto - lahko smatra zono B kot ne-jugoslovansko ozemlje, podobno kot bi Jugoslavija, če bi bila manj zaletela in bolj diplomatska, mogla smatrati zono A s Trstom kot ne-italijansko ozemlje.

Toda šli so postavljat table - ali kamne, ki ne dopuščajo nobenega dvoma, da gre za suvereno jugoslovansko zvezno in slovensko republiško ozemlje. Ni važno, če so se Italijani zares ustrašili, da bi molk na jugoslovansko potezo lahko pomenil, da se strinjajo z jugoslovansko interpretacijo, ali pa so laški iredentisti izrabili jugoslovansko dejanje za svoje namene in v to potegnili tudi šibko rimsko vlado.

S 16. marcem se je potem pričelo kot je to naročeni običaj po vseh "ljudskih" republikah, kjer nima ljudstvo nobene besede. Deževalo je resolucij, telegramov, protestnih pisem z vseh mogočih sestankov in množičnih demonstracij in tisk še vedno na debelo poroča o protestih, ko to pišemo.

Zakaj vendar ves ta cirkus? Po štirih dneh molka, tam okoli Marčnih id, se je rdečim mogotcem v Jugoslaviji posvetilo, da bi se dalo rimsko noto izkoristiti in obenem svoje državljane spet z nečim zaposliti, da ne bodo mislili o prepovedanih rečeh. Ni jim pa hotelo priti na misel, da bi moglo biti mnogo bolj učinkovito in tudi mnogo ceneje, če bi na italijansko noto odgovorili s protinoto, v kateri bi kratko in enostavno označili zono A za jugoslovansko ozemlje - po isti logiki in pravici, kot so to storili Italijani z zono B. Nekaj takega bi morda potem pripravilo Lahe k pameti, da bi se pričeli baviti z mislijo, da bo po tridesetih letih - ali pa dvajsetih, kot pač računate - le treba sestiti za zeleno mizo in se dogovoriti o državnih mejah.

Toda, kaj pa če je bilo le kaj drugega v ozadju. Goriški 'Katoliški glas' namiguje, da Lahi dobro vedo, za koliko zavezniškega denarja je Titova vlada pristala na likvidacijo Svobodnega tržaškega ozemlja. In da na to karto tudi igrajo in zato od časa do časa pogrejejo že nič kolikokrat zavreti lonček.

Uredništvo.

Presenečenje iz Beograda?

CIRIL ŽEBOT

V depeši iz Beograda, ki je bila objavljena 11. januarja v THE WASHINGTON POST, je njegov zunanje-politični dopisnik Duško Doder zapisal, da "se je v prvem komentarju o novi knjigi Aleksandra Solženicina o sovjetskem terorju vodilni jugoslovanski dnevnik danes presenetljivo postavil na stran sovjetskih kritikov ruskega pisatelja." Doderjevo poročilo se je nanášalo na beograjsko POLITIKO. Kmalu pa so tudi drugi listi v Jugoslaviji začeli sovražno pisati o knjigi in njenem avtorju.

Ni čudno, da se je na videz uslužni jugoslovanski privzem sovjetskega partijskega stališča o Solženicinovem razkritju terorističnega bistva in zgodovine sovjetskega političnega sistema zdel presenetljiv tistim na Zahodu, ki so več kot dvajset let ohranjali površne, skoraj romantične sodbe o povojni Jugoslaviji kot deželi, ki je izšla iz junaškega odpora v drugi svetovni vojni napol razdejana in napol podvržena ter je nato v sporu med Stalinom in Titom in po njunem razhodu v letih 1948-49 ponovno uveljavila svojo polno neodvisnost.

MEDNARODNO-POLITIČNI POLOŽAJ

Če se bodo raznovrstne drugotne neznanke v bližnji bodočnosti ugodno zaobrile, se utegne ta optimistični pogled na Jugoslavijo izkazati kot osnovno potrjen, v kolikor gre za razmerje sil in vplivov v srednji in vzhodni Evropi. V današnji Jugoslaviji ni videti pomembne politične skupine, ki bi v primeru Titove smrti mogla ali hotela potisniti Jugoslavijo nazaj v sovjetski blok, iz katerega je bila izključena leta 1949. Zgodnji povojni sovjetsko-jugoslovanski spor je zapustil za seboj preveč krvavih madežev, sovraštEV, strahu, razočaranj in drugih nepozabnih izkušenj, ki so nepopravljivo prizadele tudi v Moskvi šolano staro gardo jugoslovanske partije. Tudi ni nobenega dvoma, da povojni rodovi v Jugoslaviji, tako v partiji kot izven nje, nimajo najmanjšega nagnjenja, da bi postali del sovjetskega imperija. Samo uspešen pro-sovjetski vojaški puč ali invazija bi mogla potegniti Jugoslavijo v sovjetski sklop.

NOTRANJE-PARTIJSKI RAZLOGI

Razloge za sovjetsko-jugoslovansko sozvočje o Solženicinovi novi knjigi je treba iskati v notranjih značilnostih komunističnega režima v Jugoslaviji. Pazljivo branje že samih drobcev iz OTOČJA GULAG v angleški časopisni priredbi omogoča to razlago. Ključ je najti v dveh pomembnih točkah Solženicinove knjige: v oni, ki govori o vlogi Lenina kot zasnovatelja terorističnih prvin sovjetskega režima, ter v tisti, ki odkriva ozadje in usodo generala Vlasova in njegovih vojakov.

V nasprotju s prevladajočim mnenjem, da so teroristične značilnosti sovjetskega sistema bile Stalinova iznajdba in ne Leninova zapuščina, nas Solženicinova knjiga opominja, da Lenin ni bil le oče in arhitekt

manjšinske vladavine samodržniško-elitniške komunistične partije, temveč je tudi zasnoval in izoblikoval njene teroristične pripomočke, ki jih je Lenin smatral za potrebne, da zavaruje svojo zgradbo Marksove "diktature proletariata." Solženicin v svoji knjigi tudi navaja primere in epizode množičnega političnega terorja v letih, ko je Lenin osebno vodil boljševiško partijo in vlado.

Solženicinova obročba Lenina je morala zaskrbeti beograjsko staro gardo, ki si je s Karadjordjevim pučem decembra 1971 ponovno uzurpirala nadzorstvo nad partijo in vlado v Jugoslaviji. Ta skupina namreč opravičuje svoje novo nasilje, vključivši široke čistke, v imenu "marksizma-leninizma." Leninizem je še prav poudarjen v novih naporih stare garde, da bi privila notranjo disciplino v partiji in partijsko oblast nad deželo v smislu vseobčega leninističnega gesla o "demokracijskem centralizmu."

Jugoslovanski stari gardi leninistična legitimnost pomeni zelo veliko za bodočnost njene oblasti. Enako kot komunistične partije v deželah sovjetskega bloka, tudi Zveza komunistov Jugoslavije trpi na dvojni manjšinskosti. Njeno celotno članstvo, z vso armado partijskega, vladnega in vojaškega aparata, dosega le pet do šest odstotkov prebivalstva; v članstvu te "avantgarde delavskega razreda" pa so delavci v 30-40 odstotni manjšini in jih v partijskih vodstvih toliko da ni.

Uporabljenje leninskih metod partijske discipline in kontrole ob neprestanem opevanju Leninove predanosti cilju rajske-mile marksijanske "bodočnosti" je pomagalo vzdrževati diktatorsko preteklost in sedanost stare garde. Če bi propagandno ustvarjen človekoljubnik Lenina sedaj postal skažen in uničen, kot se je to zgodilo z prej toliko poveličevanim obrazom Stalina, bi utegnili moralni in politični položaj stare garde utrpjeti nepopravljivo škodo. Vkljub več kot dvetletnim čistkam je le še preveč "liberalnih" in "nacionalnih" članov partije v vseh republikah pokrajinah, ki bi pritiskali, naj se partija odreče tudi Lenina kot utemeljitelja množičnega nasilstva tega stoletja.

VLASOV IN VETRINJE

Druga točka v knjigi OTOČJE GULAG, ki je morala razdražiti ranljivo občutljivost stare garde v jugo-partiji, je Solženicinov opis usode, ki je zadela generala Vlasova in njegovo vojsko; potem, ko je Vlasov bil takorekoč prisiljen v nemško ujetništvo, kjer so sovjetski vojaki bili prepuščeni popolnemu brezpravju, ker sovjetska vlada ni bila podpisala ženevske konvencije o vojnih ujetnikih, so Vlasov in njegovi vojaki po nasilni povojni vrnitvi v Sovjetsko zvezo vsi končali v "Gulagu" brez sodnega postopka. Toda, zakaj naj bi ta ruska žaloigra skrbela jugoslovansko staro gardo? Za to sta dva razloga.

Pred vojno, med njo, in prva leta po vojni so vodilni člani jugoslovanske partije (= sedaj ponovno vladajoča stara garda) bili čistorodni boljševiki in neomejeno lojalni Stalinu. Kot taki so prikrojili "narodno-osvobodilno vojno" v letih strahot 1941-45 kot priročno sredstvo, da se znebijo zavednih nekomunistov. Začetni atentatorski in denunciantski terorizem VOS-e se je v Sloveniji razširil v pravo državljansko vojno, ko se je nekomunistična večina končno organizirala v učinkovito samoobrambo. Na slovenskem ozemlju je ta samoobramba prevladovala tako pred italijansko predajo septembra 1943 kot pred nemško kapitulacijo maja 1945. Obakrat je partijski teror rešila zunanja pomoč: italijanska artilerija leta 1943 in zavezniški tanki 1945.

Ko so kot posledica vprašljivih medzavezniških dogovorov v Jalti desetstisoči slovenskih domobrancev in drugih oboroženih protikomunističnih enot iz raznih predelov Jugoslavije, ki so se ob koncu vojne zatekli in razorožili v britanskem zasedbnem območju Avstrije, bili zvijačno in nasilno vrnjeni v Jugoslavijo - med njimi skoraj 12.000 slovenskih domobrancev - so jih tam odvedli v odmaknjene gozdne predele in jih s strojnimi odstrelili v množične jamske grobove. Del te grozne resnice je celo zašel v Svetinovo UKANO.

Solženicinovo ponovno odkritje in razkritje Vlasove tragedije je moralo globoko pretresti vest preostalih jugoslovanskih boljševikov, ki so bili odgovorni za podobna ali celo hujša dejanja organiziranega političnega hudodelstva v Jugoslaviji, posebno v Sloveniji, v letih 1945-46. Toda tam se ni pojavil umetniški velikan Solženicinovega formata, ki bi mogel ta grozodejstva uspešno predočiti javnemu mnenju svobodnega sveta. Toda po Solženicinovih razkritjih GULAGA bi utegnili tudi ta množična hudodelstva zagledati luč sveta.

*

Glede Slovenije je na mestu še ena zaključna pripomba. VOS-ini umori neoboroženih in od okupatorja nezavarovanih slovenskih osebnosti in družin v razdobju italijanske okupacije in sumarični pokolj vrnjenih domobrancev leta 1945 nosita na sebi še dve posebni obteževalni okolnosti: V razliki od Hrvaške in Srbije ter drugih dežel v srednje-vzhodni Evropi zasedena Slovenija ni imela svoje "kvizlinške" vlade. Tudi se slovenske oborožene enote niso borile proti zaveznikom, ne na vzhodni in ne na zahodni fronti. Vaške straže in poznejši Domobranci so bili izključno slovensko - samoobrambni pojav proti izpričani partijski strategiji nečrtnega zlorabljanja "narodno-osvobodilne borbe" za likvidiranje vodilnih krščansko, demokratično in narodnostno usmerjenih Slovencev v Ljubljani in na podeželju.

Dolančev "Najsvetlejši zgled demokracije..."

Vodilni partijski birokrat, sekretar izvršnega biroja predsedstva ZKJ Stane Dolanc je govoril 16. februarja na srečanju samoupravljalcev "Rdeči prapor" v Krajujevcu. Povedal je, da v svetu "napadajo našo samoupravno družbo z več strani, z leve in z desne, zato, ker je Jugoslavija postala najsvetlejši zgled demokracije v človeški družbi, pravih medčloveških odnosov..."

Tak zgled začenja bosti v oči najbolj reakcionarne sile v sodobnem svetu... Prav zato je Jugoslavija postala tarča reakcionarnih sil na svetu. Te sile iščejo tudi v naši državi oporišča, skušajo izrabiti težave... Zato tudi tisti v naši državi, ki stopajo v opozicijo ne le proti ZK, marveč tudi proti interesom delavskega razreda Jugoslavije, poskušajo s svojimi stiki s tujino tako ali drugače razvrednotiti to, kar je pri nas uspelo.

"Ni naključje," je rekel Dolanc, "da tako imenovana afeta filozofske fakultete v Beogradu, kar je povezano tudi z nekaterimi skupinicami v Zagrebu in Ljubljani, postaja predmet govorenja in pisanja po svetu, predvsem na Zahodu, kjer prikazujejo dejavnost skupine osmih profesorjev kot eno osrednjih političnih vprašanj sodobne jugoslovanske družbe. Stališče naše družbe do teh profesorjev jim rabi kot dokaz, da v Jugoslaviji ni humanizma, še več, kot dokaz, da se Jugoslavija obrača na Vzhod, da stopa v tabor, v stalinizem, itd." Tujim novinarjem ni do objektivne ocene dogajanj v Jugoslaviji, marveč "iščejo posamezne pojave, iz katerih bi lahko spletali tako imenovane afere, s katerimi bi lahko tako imenovani zahodni demokraciji senzacionalistično prikazali, kaj se v Jugoslaviji godi, in skušali kompromitirati naš samoupravni sistem. Čisto gotovo pa je, da ti profesorji niso noben poseben politični problem za Jugoslavijo, noben poseben problem za jugoslovansko družbo, kajti teh osem profesorjev, pa tudi toliko in toliko študentov, ki nastopajo v njihovo obrambo, niso storili za razvoj jugoslovanske družbe, za razvoj jugoslovanskega humanizma, jugoslovanskega samoupravljanja, prav ničesar in nimajo pravice govoriti o jugoslovanskem samoupravljanju, o rezultatih jugoslovanskega samoupravljanja. To, kar ponujajo, namreč ni nič drugega kot totalno zanikanje jugoslovanske družbe, zanikanje vsega, kar se je pri nas dogajalo. Ne ponujajo pa nobenega drugega političnega koncepta, razen enega - anarhije. Imenujejo se levico, anarhija pa nikoli ni bila levica, anarhija je v bistvu skrajna desnica, ki lahko izzove samo totalitaren diktatorski režim, to pa verjetno tudi hočejo in terjajo, sicer pod plaščem boja za humanizem, za nekakšno demokracijo."

Dolanc je v svojem dolgem govoru poudaril potrebo, da se mora družba temeljito organizirati. Pri tem misli na delovanje ZKJ, socialistične zveze in drugih političnih organizacij. "Na drugi strani moramo kar najbolj usposobiti državni aparat." Država sicer odмира, "toda tam, kjer ima po ustavi država še vedno funkcije, mora država delovati dosledno, jasno in odločno." V Jugoslaviji se najbolj vidi boj proti nacionalizmu, liberalizmu in tehnokratizmu, "V zadnjem času je pri nas nastal položaj, da so se nam v vrzeli vtihotapile nekatere centralistične, unitaristične sile, ki bi hotele predvsem to, kar hočejo tudi sile na desni." Hotele bi pokazati, da je samoupravljanje nezmožno reševati gospodarska in politična vprašanja "in da je tu potrebna trda roka, centralistično organiziranje naše družbe, pa se bodo stvari uredile same po sebi." Dolanc je poudaril, da so vodstvo in vodstva ZK republik in pokrajin popolnoma enotna glede samoupravne smeri. "Tu ni nobenih dilem,

Zaključek na 10.strani ★

Podražitev nafte

/ Spričo nedavnih dogodkov, povezanih s svetovno energetske krizo in svetovno produkcijo nafte, objavljamo prevod dodatka knjigi 'Outline of International Finance', ki jo je napisal naš sodelavec dr. Sirč in bo izšla v juliju pri založbi Wedenfeld & Nicolson v Londonu.* /

Med tem, ko je bila pričujoča knjiga v tisku, je nastal velikanski preobrat na svetovnih tržiščih, ki terja komentar. Najprej pa je treba reči, da se bo ta preobrat, čim se bo prah usedel, verjetno izkazal za zgodovinsko manj odločilnega kot so ga prvotno označevali.

POLITIČNI POMEN NAFTNE KRIZE

Ne pozabimo, da se je zmanjšanje dobav nafte začelo kot politični ukrep in da se politični vidiki ne ravnaajo nujno po gospodarskih ozirih. Čisto mogoče je, da so arabske države pripravljene sprejeti gospodarsko izgubo, da bi tako prodobile v političnem oziru. Vendar pa embargo nafte ni popolen niti kot politično orožje. Prvič Arabci niso edini dobavitelji nafte in nobenega močnega razloga ni za to, da bi njihovemu vzgledu nujno morala slediti tudi Iran in Indonezija, niti ne Nigerija, ki končno ni povsem muslimanska. Res je, da so države na arabskem polotoku edine, ki imajo velike rezerve nafte, toda v sedanji politični igri skoraj da ni važno, kdo bo še imel bencin čez 20 let. Važno je, kdo ga ima zdaj in kdo ga ima na prodaj ali ne. Med tem ko lahko redko naseljene arabske države nekaj časa izhajajo brez dohodkov od nafte, pa to ne velja za države z velikim prebivalstvom kot sta Irak in Alžirija - ki sta to tudi sami povedali.

Še več, arabsko naftno orožje ni moglo zadeti v živo države, ki ji je bilo predvsem namenjeno - to so Združene države Amerike, ki uvažajo le malo količino nafte z Bližnjega vzhoda. Za Arabce politično ne bi bilo dobro, če bi zadušili Evropo in Japonsko, kajti na ta način bi se znašli na svoje s superdržavama in bi obenem izgubili dobršen del svoje trgovine in torej blagostanja. Pa čeprav bi mogli zadati smrtni udarec tudi Združenim državam, bi se dvakrat premislili; kajti predsednik Sadat, in še v večji meri kralj Feisal, si pač ne moreta želeli poslov s Sovjetsko zvezo brez kake druge velesile v ozadju za ravnovesje. Zanimivo je, da niti sovjetska vlada sama ni navdušena - razen morda v propagandi po radiu - za pretrdo arabsko udarjenje po Evropi in Ameriki. Morda pa res nujno potrebujejo ameriško in evropsko tehnično ter organizatorično pomoč za svoje gospodarstvo, ki se pomika tako okorno naprej.

In končno še tole. Če bi Arabci resno vihteli politično orožje nafte z namenom, da škoduje Evropi in Ameriki, potem bi morali pričakovati protinapad slej ko prej. Preden bi bili zlomljeni, če je kaj takega možno, bi Evropa in Amerika verjetno našli pogum in izmikajoče se edinost, da bi kaj ukrenili v pogledu grožnje.

GOSPODARSKI POMEN NAFTNE KRIZE

Nafta torej ni videti tajno orožje kot je bilo prvotno zamišljeno. Kaj pa gospodarski pomen dogodkov v zvezi z nafto? Morda je treba začeti odgovor na to z omembo povišanja cen vseh surovin po letu 1973. To je primer strukturalnih sprememb v povpraševanju in ponudbi v pogledu posameznih dobrin, ki povzročajo mednarodno neravnovesje. Morda je to prvi tak primer po pomanjkanju dolarjev, kakršno je nastalo po drugi svetovni vojni, in po gospodarskem razmahu med korejsko vojno leta 1950. Tokrat je izredno povečanje povpraševanja po več dobrinah in surovinah (slabe letine v Sovjetski zvezi, izredna gospodarska rast v Japonski) sovpadlo z zaostajanjem ponudbe (politični prevrati v mnogih proizvajalnih državah, suša), kar je vodilo v strmo dviganje cen.

Toda to še ne pomeni konec sveta. Proizvodnjo takorekoč vseh produktov in surovin je moč pospešiti in jo tudi bodo pospešili, kadar se cene dvigajo. Res je, da so znane rezerve nekaterih rudnin omejene, toda tudi v takih primerih višje cene navajajo ljudi k iskanju nadomestil in omogočajo rentabilnost tam, kjer se poprej ni izplačalo, zaradi prevelikih stroškov, izkoriščati kakih ležišč. Taki ukrepi nujno vodijo k ponovnemu ustaljenju cen, morda na višji ravni kot poprej, toda še vedno ne previsoki za odjemalce. Proizvajalne države bodo imele večje dohodke od izvoza, kar bo pomagalo nekaterim državam v razvoju, v kolikor je njihov gospodarski razvoj odvisen od denarja; uvozniki pa bodo utrpeli nekaj škode - to je v višini nekaj odstotkov svojega bruto narodnega dohodka. Vse to pa še ne bo uničilo evropsko-ameriške gospodarske civilizacije - ki je krhka, toda zopet ne tako močno ranljiva.

Kar zadeva nafto samo, je bil skok v njeni ceni bolj nenaden, ker so bili gospodarski vidiki prepredeni s politikom.

Ko so Arabci poskušali kaznovati Evropejce, so ugotovili da so potrebe po nafti tako neelastične, da morejo potisniti cene navzgor, kolikor hočejo, pa bodo njihovi odjemalci prišli nazaj po več. Vendar pa je čisto mogoče, da je povpraševanje po nafti tako neelastično samo na kratko dobo. Medtem ko to pišem, so na delu številne sile, ki iščejo protiutež dviganju cene nafte. Proizvodnjo premoga, ki je bila neekonomična v času, ko je bila nafta sorazmerno poceni, bodo povečali; našli bodo nove načine uporabljanja premoga; izkoriščati utegnejo škrilavec kot vir nafte; jedrske elektrarne se bodo močneje uveljavljale itd. Velika prednost decentraliziranega tržnega gospodarstva je v tem, da je silno prožen in da ne potrebuje povelja od

* Ni dolgo tega, kar je izšla dr. Sirčeva knjiga 'Outline of International Trade'.

nikogar, ki bi spravilo v pogon tok dogodkov.

Proti takemu hvaljenju decentraliziranega tržnega gospodarstva navajajo mnogi ljudje argumente, da so baš najnovejši dogodki pokazali na prednost načrtovanja. Načrtovalci bi bili verjetno predvideli arabski embargo nafte in strmi dvig cen ter bi pravočasno uvedli varnostne ukrepe. Na žalost pa, - kot slišimo v poročilih, - planerji v vzhodni Evropi prav nič niso predvideli dogodkov oziroma niso mogli nič ukreniti spričo njih, ker sicer ne bi v nekaterih komunističnih državah uvedli racioniranja - pa če tudi so tam manj ranljivi kot je Zahodna Evropa, ker je njihovo gospodarstvo manj razvito. To si lahko razlagamo tako, da načrtovalci niso zagotovo vedeli, kaj se bo zgodilo in če bi vedeli, bi isto veljalo za vsaj nekatere operaterje v tržnem gospodarstvu, ki bi navalili s svojimi varnostnimi ukrepi. Toda, kdo ve, morda so bili nekateri operaterji čuječi in so uganili razvoj dogodkov ter so morda začeli uvajati vse potrebno za primer pomanjkanja nafte, kar pomeni da bo reakcija tržnega gospodarstva na dvig cene nafte hitrejša. Tu nikomur ni treba čakati na to, kaj bodo porekli načrtovalci po temeljitem razglabljanju.

Vendar pa niti državni planerji, niti zasebna podjetja ne morejo v naprej vedeti, kaj se bo točno zgodilo. Treba jim je prevzeti tveganje in spremeniti svojo dejavnost v odgovor na nepredvidene dogodke. Zato ima prožnost toliko prednosti in so tržna gospodarstva toliko uspešnejša navzlic nasprotnemu govorenju.

Tveganja so tudi potrebna, sicer bi vsakdo samo kolebal in bi se nikoli ne okoristil z danimi priložnostmi. Načrtovane birokratične družbe so zelo slabo opremljene za to nalogo. Če bi hoteli popolnoma odpraviti tveganje, bi morali prekiniti sleherne posle s tujci, nad katerimi ni moč izvajati kontrolo. To bi vodilo v avtarkijo, ki pa obenem odvzema koristi, kakršne prinaša trgovina, zaradi pretiranega strahu pred realnim svetom.

Oglejmo si поблиže povišane cene nafte s stališča gospodarske teorije. Poglavlje ki je pomembno tukaj, je teorija o optimalnih tarifah. Organizacija držav - proizvajalk nafte (OPEC) deluje kot ena država in dviga cene kot da bi nalagala sama sebi izvozno davščino. V koliki meri more obrniti pogoje trgovanja v lastno korist, odvisi od njene lastne ponudbe izvoza in povpraševanja po uvozu (krivulja o trgovinski brezbriznosti) in od prožnosti drugih držav, ločeno ali skupno.

Kar preseneča je to, da se cene nafte na podlagi sklepa OPEC-a niso dvignile le krepko toda omejeno v odstotkih, kot bi pričakovali v primerih, kadar kdo nenadoma uporabi monopolno moč, temveč so se kar podvojile in potrojile v nekaj mesecih. Z ukrepanji dobaviteljev nafte ter reakcijo potrošnikov je, kot kaže, nekaj narobe.

Res je, da je bil naftni trg že dolgo časa sem nepopolen trg: tu je le omejeno število proizvajalnih držav in omejeno število petrolejskih mednarodnih družb, ki proizvajajo nafto v tistih državah oziroma jo kupujejo od njih. Domače cene nafte v uvoznih državah so pod močnim vplivom domačih davkov. V takih okoliščinah je morda res, da so bile cene nafte nekam nizke in so zaostajale za razvojno smerjo drugih cen. Toda OPEC

obstaja že nekaj časa in je težko verjeti, da bi bile cene nafte tako zelo pod ravno, kakršno bi trg zmožel. In zato lahko s precejšnjo gotovostjo rečemo, da je bila podvojitve ali celo potrojitev cen pretirana in mogoča samo zaradi poplaha, ki so ga znali ustvariti v pogledu mračnih izgledov na čase, ko nafte sploh ne bi bilo več. Na dolgo roko, bodo cene verjetno zdrsele navzdol ali pa jih bodo prehiteli druge rastoče cene.

NAFTA IN IZVAJANJE MONOPOLA

Tudi če upoštevamo, da izvira dvig cen iz monopola obstaja nevarnost za proizvajalce, da ne bodo ohranili svoje solidarnosti. Monopol deluje tako, da omejuje količino do stopnje, ko je količina pomnožena s ceno ali dobičkom, maksimalna. Ker pri igri sodeluje več oseb, je velika skušnjava pustiti drugim, da omejijo količine, in prodajati največjo možno količino s svoje strani po tako upostavljeni višji ceni. Ni si težko zamisljati, da bodo obljudene države poskušale prepustiti krčenje proizvodnje kralju Feisalu in kuvaitskemu šejku in se same okoristiti z visokimi cenami. Sodeč po bilateralnih pogajanjih na podlagi blagovne izmenjave med pari industrijskih držav in držav proizvajalk nafte, ki so zdaj v teku, se države na obeh straneh trudijo, da bi iz položaja čim bolj potegnile zase. Države EGS-a in OECD-ja so morda pod napačnim vplivom, ko se ne pogajajo kot eno telo, toda isto velja za države OPEC-a. Morda pa bosta na ta način oba bloka enostavno razpadla zopet v številne države, ki bodo trgovale več ali manj po tržnih cenah.

Monopolna moč je dalje odvisna od prožnosti povpraševanja za določeno blago, kar je v tesni zvezi z obstojem oziroma možnostjo proizvodnje nadomestnega blaga. Kot že rečeno, so zdaj po vsej verjetnosti v teku napor za širokopotezno nadomestitev arabske nafte kot vira energije in surovinskega produkta. Višja cena tudi pomeni, da se bolj izplača štediti z nafto in zmanjšati izdatke za njo z uporabljenjem več delovne sile ali kapitala. V sedanjih razmerah lahko pričakujemo, da bo šel razvoj nadomeščanja arabske nafte dalje kot pa bi to upravičevalo povišanje cene in da se bo ta razvoj nadaljeval tudi, če bodo proizvajalke nafte zopet znižale cene. Arabci so s tem, da so uporabili nafto kot politično orožje, naznanili celemu svetu, da niso zanesljivi dobavitelji, in ljudje, katere so prestrašili, bodo to pomnili. Evropske države bi dejansko pravilno storile, če bi postopoma dvigale davščine na bencin, s čemer bi dale nadaljnega pospeška iskanju nadomestil. Morda jih bodo v rezervah nafte pod zemljo na Bližnjem vzhodu, ki jih nihče ne bo hotel imeti.

Teorija o optimalnih tarifah navadno ne predvideva le možnosti nadomestil temveč tudi možnost gospodarskih povračilnih dejanj. Brez dvoma bi mogle države OECD-ja uporabljati svojo skupno monopolno moč na mnogih področjih, da bi udarile nazaj po državah OPEC-a in preobrile tržne pogoje sebi v prid. To možnost so že omenili, toda storjeni še niso bili nobeni praktični koraki. Vendar pa je možno, da bo sčasoma le prevladala zdrava pamet in da se bo vrnilo normalno stanje.

Eden od problemov trgovine z nafto je že nekaj časa v tem, da proizvajalske države ne vedo, kaj početi z dohodki, ki jih prinaša prodaja nafte in so bodisi nesposobne ali pa nočejo uporabljati denarja za razvoj. Nesposobne so zato, ker ne znajo dohodkov absorbirati. Izkušnje uče, da kapital sam še ni zadosten pogoj za gospodarski razvoj. Saudska Arabija in Kuwait lahko veljata za bogati državi - toda sta obenem nerazviti. Morda nista voljni pospeševati razvoja, ker nočeta motiti svojega tradicionalnega načina življenja ali verskih vrednot.

Vlade na arabskem polotoku torej morajo vlagati svoj denar v Združenih državah Amerike in v Evropi. In to še ne rešuje problema, kajti za vlaganje kapitala prejema obresti, in s temi še vedno ne vedo, kaj početi. Tu naletimo na položaj resnične "zadrege z avoljo bogastva." Toda kljub temu imajo svoj denar vložen v dolarjih in funtih-sterlingih (vključno v državnih vrednotnicah) in v evropskih valutah in, tu in tam, tudi v dolgoročnih zadolžnicah ter industrijskih delnicah. Zankrat arabske vlade še niso velike vlagateljice kapitala v drugih državah in slednje se tudi ne potegujejo posebno za njihove vloge denarja. Obseg arabskih kratkoročnih imetij na svetovnih finančnih trgih cenijo na približno 30 do 50 biljonov dolarjev in splošno mnenje je, da je prav romanje teh biljonov iz države v državo kot "vroči denar" verjetno v občutni meri prispevalo k monetarnim težavam v zadnjih letih.

Po drugi strani pa se Arabci pritožujejo, da njihove vloge v tujih valutah neprestano izgubljajo v vrednosti in celo pravijo, da je zanje bolje, če pustijo nafto ležati pod zemljo, kot pa da bi si pridobivale gotovino, ki izgublja vrednost. Naglasili smo že, da bi mogla postati nafta spricho ohranjanja za bodoče rodove - brez haska. Pritoževanje nad izgubljanjem vrednosti je upravičeno in osvetljuje potrebo, da bi denarju vrnili funkcijo ohranjanja vrednosti, kajti zastaranje te funkcije močno izmalčuje gospodarsko dejavnost. Med tem ko je morda možno utišati male zasebne varčevalce, ki neprestano izgubljajo svoje prihranke zaradi padanja vrednosti denarja, pa to ni tako lahko v pogledu mogočnih varčevalcev iz tujine, kot so šejki v naftnih državah.

KAKO REŠITI TE PROBLEME ARABCEV

Dokler ne bodo našli splošne rešitve vprašanja inflacije, če sploh kedaj, bo treba najti posebno rešitev za Arabce, če je potreba na svetu po njihovi nafti. Nekateri predlagajo, naj bi Arabce plačevali v posebni valuti - to je s podeljevanjem pravice do uporabljanja kreditov v Mednarodnem monetarnem skladu - kar označuje kratica SDR. Te pravice - SDR - bi bile definirane v odnosu do skupine možnih valut toda tako, da bi na njihovo vrednost močnejše vplivale revaloracije kot pa devaloracije. Toda ali bi bili Arabci zadovoljni z obrestno mero, ki je še vedno nizka in ali bi te pravice - SDR - smatrali za dovolj varne? Drugi predlog je, naj bi Arabci investirali več v ameriški in evropski industriji. Te delnice bi morda na dolgo roko ohranile resnično vrednost

kapitalnih vlog, ker so povezane z industrijskimi objekti, toda lahko se zgodi tudi nasprotno, ker so pač vezane na pričakovane dobičke. Iz pričakovanja dobičkov so bila v zadnjih desetih letih hudo potlačena - med drugim zaradi vpliva, ki ga ima na dobičke nemir v industriji. Ne smemo pozabiti, da je frankfurtska delniška borza trenutno precej izpod vrhunca, ki ga je dosegla leta 1962. Zato bi kupovanje delnic sedaj terjalo večjo pripravljenost za tveganja, kot pa jo lahko opazamo pri Arabcih. In tako se bodo na koncu Arabci morali zatekati zopet k dolarskim in šterlinškim vlogam navzlic preteklim razočaranjem. Morda bodo terjali zlato, ali v primeru šterlinga, dolarska jamstva, ki pa so jih Britanci že podelili. In prav zaradi tega razloga - namreč ker nimajo izbire - so arabske grožnje z umaknitvijo denarja iz ameriških in evropskih bank, prazne besede. Kje pa bi ga naj naložili, ne da bi pri tem izgubili večji del? Eden od čudnih postranskih učinkov naftne krize je to, da poedine države - proizvajalke nafte zdaj vodijo pogajanja z industrijskimi državami zaradi zamenjave nafte za inštaliranje industrijskih obratov na osnovi blagovne izmenjave. Zakaj sklepajo te kupčije na bilateralni podlagi, ima morda psihološko in politično razlago, toda ni videti, da bi si to mogli pojasniti z gospodarskega stališča. Saj končno so imele proizvajalke nafte poprej in imajo tudi zdaj na voljo kolikor hočejo tehničnih in organizacijskih nasvetov ter industrijskih objektov in opreme - z morebitno izjemo vojaške opreme. To jim nudita zahodna Evropa in Amerika v zameno za trdno valuto, ki jo prejema za svojo nafto neoziraje se na to, komu so jo prodale prvotno.

Ali bodo novi partnerji drug drugemu nudili nižje cene? To bi spravilo položaj na staro. Kot je videti hočejo Arabci vezati cene nafte bilateralno s cenami industrijskih proizvodov in hrane, toda ni verjetno, da bi mogli vsiliti za dolgo časa to zamisel o zamrzlih relativnih cenah. Arabci, kot kaže, tudi hočejo bilateralna pogajanja med vladami, da bi tako izločili petrolejske družbe in njihove dobičke. V tem oziru imajo morda pretirane ideje, kar se dogaja tako često, ne samo o dobičkih mednarodnih družb ampak tudi o koristi njihove funkcije kot prevoznikov in razpečevalcev. Čudno bi bilo, če bi bili dobički petrolejskih družb izredno visoki in njihovo delovanje neučinkovito, saj je konkurenca med njimi občutna.

Med tem so bili postavljeni tudi predlogi za sestaneke proizvajalcev in potrošnikov, ki bi naj reševali problem na multilateralni osnovi, toda nekatere arabske države se temu upirajo. Kljub temu pa bo na koncu najboljša rešitev tudi za arabske države še vedno taka, ki bi temeljila na multilateralni osnovi.

Arabci torej razmišljajo, kaj bi storili z denarjem, ki ga zaslužijo od nafte, druge države pa si belijo glave s tem, kako priti do denarja za plačevanje uvoza nafte. Računajo da se bodo dohodki proizvajalcev od nafte povečali za 60 milijard dolarjev v letu 1974, če potrošniške države ne bodo štedile z nafto, in za 45 do 50 milijard, če bodo štedile z nafto. Države, ki proizvajajo nafto, utegnejo povečati svoje nakupe na svetovnih trgih za

pet do 15 milijard dolarjev. Posledica tega bo, da bodo imele vse države na svetu z izjemo proizvajalk nafte in morda ZAD - velikanske primanjkljaje v plačilnih bilancah v skupni vrednosti od 30 do 40 milijard dolarjev. Britanija sama bo imela primanjkljaj pet milijard, Japonska šest, Francija in Italija 3,5, in Nemčija 2,5 milijard dolarjev itd.

KAKO NAJ POTROŠNIŠKE DRŽAVE FINANCIRAJO SVOJE DOLGOVE ?

Normalna reakcija bi bila, da države v deficitu pospešijo svoje izvoze z deflacijo doma ali z devalvacijo valut. Toda nobeden od teh prilagojevalnih mehanizmov ne more delovati pod sedanjimi okoliščinami in deflacija, še zlasti, bi mogla voditi v resnično depresijo v času, ko že tako pojenjuje gospodarska dejavnost v Evropi in v Ameriki. Mehanizem za prilagovanje ne more delovati, ker bi znižanje cen moglo privabiti odjemalce samo, če bi bilo povpraševanje elastično. Peščica arabskih držav ne more v velikem obsegu povečati svojih nakupov za vsako ceno, kajti njihovo povpraševanje je videti nasičeno, vsaj zaenkrat. To pomeni, da novih deficitov ne bo moč odpraviti, ampak jih bo treba financirati in na koncu jih bodo morali financirati Arabci sami. Svoje dohodke bodonaložili v obliki dolarskih in šterlinskih ali drugih evropskih vlog in ti zneski bodo posojani dolžniškim državam. Mednarodni monetarni sklad (IMF) proučuje možnost pogajanj o arabski verziji splošne ureditve o izposojanju. Arabci bi naj naložili svoj denar pri IMF-u v obliki novih denarnih enot SDR- s posebnimi pravicami za dviganje denarja - ki smo jih že omenili in po možnosti po ugodnih obrestnih merah; IMF pa bi ta denar posodila potrebnim državam - v smislu plačilne bilance namreč.

Seveda bodo višje cene za nafto udarile revne države v razvoju hujše kot pa industrijski svet. Pričakujemo, da se bo njihov primanjkljaj dvignil za približno 6 milijard dolarjev, to je skoraj toliko, kot znaša razvojna pomoč, ki jo dajejo države organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj OECD. Proizvajalke nafte govore o tem, da bi dale tretjem svetu odškodnino za izgube, ki jih bo ta utrpel zaradi cen nafte in o tem da bi osnovale Arabsko razvojno banko. So tudi predlogi, naj bi arabske države podeljevale dolgoročna posojila revnejšim državam po zelo nizkih obrestih, med tem ko bi jim industrijske države nudile kritje razlike med temi omiljenimi obrestmi in dejanskimi tržnimi obrestmi. To je res presenetljiv predlog. Saj končno imajo države, ki so si na novo pridobile bogastvo prav tako moralno dolžnost - tudi po nauku islamske vere - kot industrijske države, da pomagajo revnim deželam. Dejansko je njihova dolžnost še večja in jasnejša. Med tem ko Evropejci in Američani dolgujejo svoj življenski standard prvenstveno svojemu lastnemu tehničnemu in organizatoričnemu talentu in trdemu delu, pa Arabci uživajo nekaj, kar jim je bilo po naključju navrženo, in živijo od nezasluzenega dohodka v pravem pomenu besede. Prav nič ni njihova zasluga, da sedijo na vrhu naftnih ležišč, ki so jih po vrhu vsega še odkrili in razvili Američani in Evropejci. Nadalje, njihova nafta ne bi imela veliko koristi niti danes,

če je Američani in Evropejci ne bi kupovali in dajali druge proizvode v zameno. In tako bi arabske proizvajalke nafte morale igrati vlogo pri dajanju pomoči revnim. In to bi bilo zanje priporočljivo tudi z političnih razlogov: redko naseljene arabske države so nujno predmet zavisti pri njihovih manj srečnih sosedih. Britanija je že enkrat morala rešiti Kuwait pred Irakom.

NAFTNA KRIZA IN TEČAJI VALUT

Težave z nafto so pospešile izboljšanje tečajev dolarja in funta šterlinga. Razlog zato je v pričakovanju da bodo morale potrošniške države plačevati višje cene za nafto v teh dveh valutah in da bodo Arabci držali vsaj del svojih dohodkov v vlogah v teh dveh valutah. Dolar se je dvignil od julija dalje, ko je znašala njegova vrednost 2,24 nemške marke na približno 2,90 nemški mark na dolar v prvi polovici januarja. Cena v odnosu do francoskega franka pa je zrastle na 7,20.

In tako se je vrednost dolarja povečala nad Smithovski "osrednji tečaj" in je, med drugim popolnoma izbrisala njegovo devalvacijo iz leta 1973. Ameriški monetarni organi so bili mnenja, da je kurz previsok in so pričakovali intervencijo tujih vlad, kar bi tudi zmanjšalo občutni previšek kratko-ročnih dolarjev. Vendar pa drugih vlad ni videti, da bi se jim mudilo s prodajanjem dolarjev v sedanjih razmerah. Funt šterling je oslabil v odnosu do dolarja, toda se je utrdil v odnosu do valut drugih članic Evropske gospodarske skupnosti EGS. Njegova dejanska devalvacija s stopnje Smithove paritete se je izboljšala od nekaj nad 20 odstotkov v mesecu oktobru na 17 odstotkov v začetku januarja. Toda pozneje so domače težave v industrijskih odnosih, zlasti še med premogarji potisnile funt navzdol (sredi januarja) do njegovega najnižjega tečaja v odnosu do dolarja, to je na točko izpod 2,20 dolarja na funt. Toda v odnosu do francoskega franka je bil funt še vedno na boljšem od poletja, to je 11 frankov za en funt.

Sprememba na monetarnem ozračju je navedla vlade k temu, da so ukinile kontrolo nad dotokom denarja. Švicarji so na primer odpravili svoje slovite "negativne obresti" (to je, da so tujim vlagateljem denarja računali tarife) in Nemci so preklicali omejitve tujih investicij v Nemčiji. Po drugi strani pa so ameriške oblasti zopet dovolile svobodnejši odliv denarja stalnih naseljencev.

Skozi vse te spremembe je svetovna trgovina potekala naprej nemoteno. Mnogi izvedenci pravijo da je to bilo mogoče samo zato, ker so menjalni tečaji valut tolikih držav svobodno "drsli". V tem je jedro resnice - prožnost je gotovo važna; toda ali je to res treba pustiti, da je cena dolarja zdrsela navzdol od 2,90 nemških mark na 2,20, (kar pomeni padec za 30 odstotkov) in se je nato tekom enega leta zopet dvignila na prejšnjo raven? Nihanje prav gotovo ni izviralo v obstoječih gospodarskih okoliščinah temveč v pretiranih človeških reakcijah. Morda bi vladna intervencija mogla omejiti obseg drsenja. Toda Milton Friedman upravičeno opozarja na nevarnosti intervencije: "Toda vprašanje ali je kaka valuta previsoko cenjena ali prenizko, ali je menjalni tečaj potreben ali ne - vse to je stvar človeške presoje

in ne objektivnega, z lahkoto določenega dejstva."

Dne 15. novembra 1973 je TIMES prinesel članek pod zaglavjem: "Potreba po plačevanju Arabcev je izzvala končanje prepovedi prodaje zlata."

To je bil komentar k sklepu sedmih vlad pod vodstvom Američanov, da v praksi uveljavijo predlog, da bi monetarne oblasti smele prodajati zlato na svetovnih trgih, toda ga ne kupovati po ceni iznad 42,30 dolarjev za eno unčo. Ta korak prav gotovo naznanja razkroj "zlatega" dela zlatega menjalnega standarda in dopušča uporabljanje zlata, v kolikor še tvori del državnih rezerv, za navadna plačila. Cena zlata na svobodnem trgu je znašala sredi leta 1973 120 dolarjev za eno unčo, nato je padla na nekaj nad sto dolarjev tik pred korakom sedmih vlad in pozneje na 90 dolarjev. Sredi januarja leta 1974 pa še je dvignila na 125 dolarjev, še prej pa je začasno dosegla ceno 130 dolarjev za eno unčo.

Konferenca Mednarodnega monetarnega sklada (IMF) leta 1973 v Nairobiju je minila brez slehernega rezultata; države so si samo obljubile druga drugi, da bo enoten načrt za reforme mednarodnega denarnega sistema dovršen najpozneje julija 1974. Toda ob koncu leta 1973 so zaradi naftne krize mnoge prejšnje pomembne točke postale nepomembne, medtem ko so nekatere druge točke rešili de facto.

In tako zanesljivost dolarja ni več pekoč problem in vprašanje zlata je rešeno. Predmet razpravljanja so zdaj posebne kreditne pravice SDR za Arabce kombinirane z ureditvijo IMF-a za izposojanje. Novi položaj utegne tudi terjati okrepitev funkcije IMF-a za koordinacijo in nadzorovanje. Prožnost valut bo ohranjena, toda mnoge arabske članice IMF-a žele, da bi se dogovorili o tem, kdaj je drsenje menjalnih tečajev upravičeno in kako naj se vlada, ki prepusti svojo valuto drsenju, vede, Postalo je tudi jasno, da ni časa čakati na enotno reformo v enem samem zamahu, temveč da bo treba reševati probleme sproti, kot se pojavljajo in čim je dosežen vsaj delni sporazum.

ZAKLJUČEK

V celoti je torej možno reči na zaključku uvoda v učbenik o financah, da je položaj videti mračen v mnogih ozirih, da pa svet še ne drvi svojemu koncu nasproti. Morda se bodo morale naprednejše države - zaradi sprememb v trgovinskih pogojih - zadovoljiti z zmanjšanjem za približno 5 odstotkov v svojih realnih dohodkih preden bodo obnovile primerno gospodarsko rast.

Toda to pot bodo morale ubrati, seveda če ne bodo nekateri odseki prebivalstva še nadalje napačno razumevali gospodarskih pogojev in terjali zase več, kot pa je gospodarstvo zmoglo celo pred nastopom naftne krize. Tako vedenje bi moglo uničiti tržni sistem in njegovo prožnost - kar nam je doslej vse m dobro služilo.

istični režim v Jugoslaviji o pisatelju molčal celih deset let, Kljub temu berejo njegova dela tudi bralci izven Slovenije na Tržaškem in Goriškem, na Koroškem pa tudi emigranti v obeh Amerikah ter v Avstraliji. Zadnje čase pa je o Detelovem delu zvedela tudi publika v Jugoslaviji preko nemških prevodov proze in lirike v nemških, avstrijskih in švicarskih časopisih. Pisateljevi eseji in literarne kritike so izšle v mnogih časopisih v nemškem jezikovnem območju. Spectator

KULTURA IN OMIKA

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je pred kratkim slavila svojo 200-letnico. Ob tej priložnosti je Jaro Dolar, sedanji ravnatelj knjižnice odprl posebno razstavo, posvečeno tej obletnici. Rojstno leto knjižnice je 1774, ko je cesarica Marija Terezija po ukinitvi jezuitskega reda ustanovila vrsto knjižnic ter jim dala v last knjige razpuščenega reda. Takrat so bile ustanovljene tudi knjižnice v Gorici in Celovcu. Istega leta sta bila za knjižničarja zaprisežena dva nekdanja jezuita. Ena njunih nalog je bila sestaviti katalog bivše jezuitske oziroma nove posvetne knjižnice. Istega leta je tudi izbruhnil požar, ki je večino knjižnice uničil.

Ob pomoči raziskovalne in kulturne skupnosti Slovenije je Narodna in univerzitetna knjižnica ob svoji 200-letnici izdala delo Slovenski časniki in časopisi 1937-1945, ki ga je priredil Jože Bajc. Bajčeva bibliografija je vodik skozi periodični tisk, ki je izhajal na Slovenskem med 1. januarjem 1937 in 9. majem 1945. Zajeto je vse slovensko časopisje, tudi izseljensko in zamejsko, v dodatku pa še drugojezično časopisje, ki je v tem času izhajalo v Sloveniji. Podatki, med drugim, navajajo, kje določen list hranijo. Vsega je obdelano 663 naslovov, a v to številko niso všeti partizanski tiski.

Letošnji Prešernovi nagrajenci so Marijan Lipovšek za delo na področju glasbene umetnosti, Bert Sotlar za filmsko igro in Lojze Spacal za grafični in slikarski opus. Nagrade Prešernovega sklada so dobili (med drugim) Trio Lorenz za koncertne uspehe, Bogdana Stritar za pevsko delo, Veno Taufer za pesniško knjigo 'Prigode' ter Jelica Žuža za slikarski opus.

Viba film je posnel novi mladinski film 'Pastirci' po istoimenski mladinski povesti Franceta Bevka. Scenarij je pripravil Ivan Potrč. Dokončnost ga oblikovala Andrej Hieng in France Štiglic; poslednji je tudi film režiral.

Založbe Narodna knjiga v Beogradu je izdala v srbohrvaščini dela sodobne slovenske proze pisateljev Vitomila Zupana, Dimitrija Rupla, Lojzeta Kovačiča, Petra Božiča, Pavla Zidarja in Danila Lokarja.

Umrli je znani slikar Petar Lubarda, član akademije znanosti.

Zapadnonemška založba J. G. Blaeschke iz Darmstadta je nedavno izdala zvezek proze našega rojaka Leva Detele pod naslovom 'Erfahrungen mit Gewittern' (Skušnje z nevihtami). Knjiga je broširana, ima 80 strani in stane DM 9,80. V sporočilu o izidu knjige pravi založnik, da je Detela priobčil prve črtice v jugoslovanskih literarnih časopisih ter da je po letu 1964. izšlo 8 njegovih knjig v Trstu in v Londonu, dočim je komuni-

KANADSKA ANKETA

Od našega dopisnika

Že pred časom je dal Peter Urbanc pobudo za anketo med Slovenci v Kanadi.

Anketnih formularjev je bilo razdeljenih 410 in odgovorov je bilo vrnjenih 182, to je 44,40 odstotkov. Upali so na večji odziv, toda tudi z omenjenim odstotkom anketa ne izgubi na veljavi. Take prostovoljne ankete dosežejo mnogokrat tudi samo po 20-30 odstotkov odziva. Kot razvidno iz rezultatov, gre pri naši skupini v Kanadi v največji meri za družine, tako da prav za prav anketa pokriva 700 ljudi.

Seveda ni bilo mogoče zajeti vseh Slovencev. Zato so bile pole razdeljene tako, da ni nobena specifična grupa dobila več formularjev, kot ji to po številu gre. Pole so bile v glavnem dobro in inteligentno izpolnjene, le malo je bilo neveljavnih odgovorov.

1. KATEREGA LETA STE PRIŠLI V KANADO:

a)	do leta 1944	12%
	(prva doba slovenske emigracije "stari")	
b)	do leta 1949	20%
	(druga doba "politična")	
c)	do leta 1951	9%
	(druga doba, "politična", vendar posamezniki že ekonomski.)	
d)	do leta 1957	22%
	(tretja doba, "ekonomska", posamezniki še politični. V glavnem Prekmurci.)	
e)	do leta 1967	28%
	(tretja doba, "ekonomska," neodvisni in sorodniki.)	
f)	do leta 1973	9%
	(tretja doba, "ekonomska", pojemajoče število.)	

Pojasnilo: "starih je danes v Kanadi še nekako 1000-1500, "političnih" se ceni na 8000, "ekonomskih" 15000.

2. ZAKAJ STE EMIGRIRALI:

a)	zaradi političnih razlogov	28%
b)	zaradi ekonomskih razlogov	36%
c)	zaradi družine	11%
d)	zaradi drugih razlogov	16%
e)	niso odgovorili	9%

3. ZAKONSKI STAN

a)	poročen z Slovenko (cem)	86,26%
b)	poročen s tujko	7,14%
c)	neporočen	6,60%

Poročeni imajo 371 otrok in pride na družino 2,21 otroka. Kanadski povpreček je 2,15.

4. DRŽAVLJANSTVO

a)	kanadsko državljanstvo so vzeli	85,70%
b)	nedržavljeni	10,30%
c)	niso odgovorili	4,00%
d)	se ne mislijo vrniti domov	62,10%
e)	se bodo vrnili gotovo	3,30%
f)	se bodo vrnili če se bodo politične razmere spremenile	7,14%
g)	vrnitev je odvisna od različnih pogojev (ekonomski)	9,34%

5. POKLIC, ZASLUŽEK ITD:

a)	tovarniški delavci	30,20%
b)	stavbeni delavci	18,82%
c)	profesionalci-v službi	13,18%
d)	samostojni poklici	2,20%
e)	upokojenci	12,00%
f)	ostali poklici	23,60%
a)	zaslužek do \$4000	1,10%
b)	zaslužek do \$6000	1,10%
c)	zaslužek do \$8000	7,14%
d)	zaslužek do \$10.000	3,30%
e)	zaslužek do \$12.000	8,24%
f)	zaslužek preko \$12.000	55,00%

Informacijo o zaslužku ni dalo 24 odstotkov anketnikov.

Specifikacija visokih zaslužkov:

Od \$12.000 - do 14.000	5,00%
Od \$14.000 - do 16.000	19,80%
Od \$16.000 - do 20.000	7,70%
Od \$20.000 - do 25.000	7,70%
Od \$25.000 - do 30.000	2,70%
Od \$30.000 - in več	7,70%

Največji zaslužek \$70.000 - drugo mesto \$62.000

Pri gornjih zaslužkih gre za družinski zaslužek. Srednja idustrijska plača delavca v Torontu leta 1973 je bila \$9.000 na leto. Povprečen zaslužek za družino v Torontu v letu 1973 je bil \$12.400.

Kot sem domneval iz privatnih razgovorov, Slovenci v Kanadi dobro zaslužijo, kar anketa potrjuje v krepki meri. Saj sta dve tretjini slovenskih družin nad torontskim povprečjem. Situacija bi se še zboljšala, ako bi se štel med zaslužek dohodek od investicij, kar pa verjetno ni bilo napravljen.

STANOVANJE

a)	v lastni hiši stanuje družin	90,00%
b)	v najetem stanovanju	4,40%

NALOŽBE

Ljudje imajo denar naložen:

a)	v zemljiščih	22,50%
b)	v stanovanjskih hišah	6,60%
c)	v obveznicah, delnicah itd.	18,70%

6. POKLIC

v istem poklicu kod doma dela	44,50%
poklic je v Kanadi zamenjalo	38,00%

7. ODNOS DO DELA

S plačo v Kanadi je zadovoljnih	77,00%
S plačo v Kanadi ni zadovoljnih	12,60%
Odnos do delojemalca je v Kanadi dober	70,30%
Odnos do delojemalca je v Kanadi slab	12,10%
V Sloveniji je bilo tozadevno boljše	11,50%
V Sloveniji je bilo tozadevno slabše	56,00%
Kanadski sindikati so premočni	31,86%
Kanadski sindikati so preslabotni	11,50%
V Sloveniji so bili sindikati boljši	15,40%
V Sloveniji so bili sindikati slabši	59,30%

8. POLITIČNA OPREDELITEV

Ako bi danes volil v Kanadi, bi volil:	
Liberalce	66,48%
Konservativce	10,00%
NDP (socialisti)	19,80%
Komuniste (1)	.54%
Ako bi v Sloveniji bil več partijski sistem bi volil	
Liberalce	56,50%
Konservativce	12,60%
NDP	20,32%
Komuniste	.54%

Pojasnilo: NDP je kanadska socialistična stranka podobna britanski Labour Party. Ker večina anketirancev ne pozna slovenske predvojne politike, je bilo dana tudi morebitnim slovenskim strankam kanadska oznaka, ker nikakor ni šlo za kake slovenske volitve. Zanimivo je seveda, da je samo en ankeriranec volil komunistično, kar vsekakor kaže na gotov premik v političnem smislu.

9. OBISK DOMOVINE

Pri zadnjem obisku v Sloveniji je bilo vseč:

a) spomin na mladost	11,54%
b) obisk sorodnikov	8,24%
c) slovenska pokrajina	25,82%
d) na obisku še ni bilo	18,00%

Trem je bilo vse vseč, dvema ničesar, napredek je bil vseč trem, svoboda enemu.

Pri zadnjem obisku je bilo najmanj vseč:

Novi sistem	20,30%
Ceste	8,80%
Nevljudnost	13,73%
Pijanci	2,20%
Umazanija	3,30%

Nekaj ljudem niso bile vseč cigarete, zapuščene kmetije, neenakost, nevarni vozniki, postopanje pri delu, itd.

10. DOMOVINA -KANADA

Smatrate, da bi ljudje v Sloveniji boljše živeli, ako bi tam imeli tak gospodarski sistem kot ga imamo v Kanadi in Zapadni Evropi

sledno; da je na svojih skromnih straneh vedno dajal prostora tudi emigrantski publicistiki edinstveno; in da je vse to zgleden sad umske in tvarne požrtvovalnosti skupine, ki se zbira okoli njegove. V tem smislu mu voščimo še dolgo in za slovenstvo koristno življenje."

Pritrdilno je odgovorilo	83,50%
Negativno, češ, da je slovensko - jugoslovanski sistem boljši	11,00%
Niso komentirali	5,50%

11. ODNOS DO JUGOSLAVIJE

Ako bi bil v Sloveniji referendum (volitve) kaj bi volili na vprašanje:

- a) Želite, da Slovenci ostanemo v Jugoslaviji, samo rahlo povezani v konfederaciji, to je v zvezi držav? Pozitivno na to odgovorilo 55%
- b) Želite neodvisno slovensko državo brez Jugoslavije? Pozitivno na to odgovorilo 33%
- c) Neodločenih odnosno brez odgovora 12%

★ Dolančevo pojmovanje anarhije (zaključek s 3.str.)

ta enotnost je dejstvo in postaja vsak dan čvrstejša... Toda posamezniki ki skušajo svoja politična pojmovanja, svoje politične težnje oblikovati v skupinice in skupine, ki lahko jutri v nekem političnem trenutku dejansko postanejo frakcije, ki se bodo bojevale za oblast v tej državi. Proti takšnim skupinam, proti takim frakcijam pa mora ZK nastopiti z vso odločnostjo."

Dolanc je izjavil, da za jugoslovansko družbo "ni več koraka nazaj k unitarizmu, centralizmu, h kakršnikoli obliki neostalinizma. Za nas to ni več mogoče, ker naši ljudje tega ne bi sprejeli, ker bi bilo to v bistvu zanikanje ne le samoupravnega sistema, marveč tudi sposobnosti politične zavesti naših delovnih ljudi, našega delavskega razreda v celoti."

DRUGI O NAS

Argentinski SIJ SLOVENSKE SVOBODE je 1. nov. lani objavil naslednji zapisek:

"Londonski Klic Triglava je 15. avgusta letos obhajal 25 letnico izhajanja. Kot splošno informativen bilten o dogajanju doma in po svetu so ga 1948 začeli izdajati v Anglijo došli pripadniki mihajlovičevske tako imenovane 'Slovenske armije', ki se je spomladi 1945 umaknila pred titovci k Angležem v Italijo in je bil njen poveljnik pokojni general Andrej Prezelj. Po dolgih začetnih težavah, a ob skozi rednem izhajanju se je z ustanovitvijo politične skupine Slovenska Pravda izoblikoval v glasilo reformiranih slovenskih liberalcev, katerih cilj je slovenska država, toda brezpogojno v Jugoslaviji. Poleg (po našem) utvare, da je kakršna koli taka država možna v kakem jugoslovanskem okviru, je zadnja leta, po izumu Žebotove iluzije o 'razvojništvu' komunizma s 'človeškim obličjem', izpovedoval še vero v možnost sodelovanja med tako imenovanimi zmernimi političnimi emigranti in še bolj tako imenovanimi demokratičnimi komunisti. Navzlic temeljnim razlikam v pogledih na bodočnost Slovenije in slovenstva ter v načrtih zanj, in navzlic nespodobni osebno-polemični epizodi, krivični za urednika SIJa in njegove sodelavce (gl. npr. SIJ št. 3, 1971), pa KTju ob jubileju radi priznamo nekaj zavidljivih prvenstev da je najstarejši redno izhajajoči list v slovenski politični emigraciji; da je svoja stališča skušal prikazovati objektivno in drugače mislečim Slovincem in njihovi samoobrambi, kar je V tem smislu mu voščimo še dolgo in za slovenstvo koristno življenje."

Dan pred svojim izgonom iz Sovjetske zveze je Solženicin objavil naslednje:

Ne živite od laži!

'ZAKAJ NAJ BI BILA ŽIVINA SVOBODNA? NJENA TRADICIJA STA JAREM IN BIČ'

Nekoč se nismo drznili niti šepetati. Danes pišemo in izdajamo knjige v "samizdatu" in od časa do časa, ko se zberemo v zakajenih sobah Znanstvenega inštituta, se odkrito protožujemo drug drugemu; kakšne šale igrajo z nami in kam nas vlečejo s svojevoljnim bahanjem z vesoljskimi uspehi, medtem ko vladata doma revščina in razdejanje, s podpiranjem tujih, neciviliziranih režimov, z razpihovanjem državljskih vojn. Brezbrižno smo podpirali Mao Tse Tunga na svoje stroške in zdaj se bomo morali Mi boriti proti njemu!

Pred sodišče postavljajo vsakogar, kot se jim zazdi; zdrave ljudi zapirajo v umobolnice. In vse to delajo ONI, vselej ONI, - Mi pa smo brezmočni.

Stvari so zdaj v resnici prikipele do vrha. Duhovna smrt, se je že dotaknila nas vseh in fizična smrt bo kmalu privršala in pobrala nas in naše otroke. Pa vendar se še vedno strahopetno smehljamo in mrmramo z zavezanimi jeziki; Kaj pa moremo mi, kako naj ustavimo vse to? Saj nimamo nobene moči!

Postali smo tako obupno dehumanizirani, da smo pripravljeni za skromen grizljaj kruha zatajiti svoja načela, prodati svoje duše, prezreti vsa prizadevanja svojih prednikov in zapraviti vse priložnosti svojih potomcev - samo da ne bi vznemirjali svoje krhke eksistence! Manjka nam odločnosti, ponosa in navdušenja. Niti vesplošno jedrske smrti se ne bojimo, pa tudi tretje svetovne vojne ne. Zavlekli smo se v svoje brloge in bojimo se le dejanj navadnega državljskega poguma.

Bojimo se, da ne bi zaostali za ostalo čredo in da bi morali hoditi svoja pota, da bi se nenadoma znašli brez belega kruha, brez ogreva in brez osebne izkaznice.

Na političnih predavanjih so nam oprali možgane in nam vcepili idejo o udobnem življenju, ker nam bo tako dobro vse do konca naših dni: svojemu okolju in družbenim pogojem se ne moremo izogniti. Samo vsakodnevno življenje določa, kaj je vest. In kaj se nas vse to tiče? Spremeniti ne moremo ničesar!

Pa vendar lahko VSE SPREMENIMO! Lažemo namreč sami sebi, da bi se potolažili. Tudi ne smemo krivde za vse pripisovati NJIM! Krivda je NAŠA in SAMO NAŠA!

Lahko je ugovarjati; saj smemo misliti, kar se nam poljubi. Usta so nam zamašili; nihče nas noče poslušati in nihče nas ne vprašuje. Toda kako naj jih prisilimo, da nas bodo poslušali? Njihovega mišljenja ni mogoče spremeniti.

Logično bi bilo, da jih preženemo iz njihovih položajev s svojimi glasovi, toda v naši domovini ni

volitev. Ljudje na Zahodu vedo o stankah in protestnih demonstracijah, mi pa smo potlačeni in pred nami se odpirajo grozljive možnosti; kako naj se nenadoma odpovemo dobri službi in gremo na ulico? Druge usodne poti, po katerih so hodili naši predniki v grenki ruski zgodovini, pa kljub vsemu niso za nas in jih tudi ne potrebujemo.

Zdaj, ko so sekire opravile svoje, in je vse, kar je bilo posejanega pognalo, vidimo, da so bili mladi in domišljavi ljudje, ki so mislili, da bodo v našo domovino pripeljali pravico in srečo s terorjem, krvavim uporom in državljsko vojno, - sami zapeljani. Ne tako, učitelji! Danes vemo, da NIZKOTNI NAUKI RODIJO SAMO NIZKOTNE REZULTATE! Naše roke pa morajo biti čiste!

Ali je krog že sklenjen? Ali res ni izhoda? Ali nam resne preostaja drugega, kot da čakamo, ne da bi karkoli odločili sami? Morda pa se bo nekaj zgodilo samo od sebe?

NE BO SE ZGODILO, dokler bomo iz dneva v dan priznavali, povzdigovali in podpirali -LAŽI. Dokler se jim ne iztrgamo!

Ko nasilje vdere v mirno življenje, žari njegov obraz od samozavesti, kot da bi nosilo bandero in kričalo: Jaz sem nasilje! Umakni se mi, sicer te zdrobim. Toda nasilje se hitro postara. Zgubilo je zaupanje vase in če hoče obdržati svoj sloves, pokliče na pomoč laži in potvorbe. Nasilje se namreč more prikriti samo z lažmi, te pa je mogoče vzdrževati samo z nasiljem. Toda nasilje s svojo okorno taco, ne udari vsak dan in po vsaki rami: od nas zahteva, da ubogamo laži in da pri njih dnevno sodelujemo. V tem je vsa zvestoba.

Toda najpreprostejši in najdostopnejši ključ do naše osvoboditve, na katero smo skoraj pozabili, leži prav tu: v osebnem nesodelovanju pri lažeh! Čeprav laži prekrijejo in obvezamejo prav vse, moramo vztrajati vsaj pri tem najpomembnejšem: NAJ PRIKRIJEJO VSE, TODA BREZ NAŠE NAJMANJŠE POMOČI!

S tem pa je predrt navidezni okop, ki ga je ustvarila naša nedelavnost. To je za nas najlažje, za laži pa najbolj uničevalno. Ko se namreč ljudje odpovedo lažem, je njihov obstanek prikrajšan. Kot vsaka okužba lahko tudi one obstanejo samo v živem organizmu.

Toda mi se ne vzpodbujamo dovolj. Nismo še dovolj dozoreli, da bi vkorakali na mestne trge in glasno izpovedovali resnico, ali celo, da bi glasno izpovedovali to kar mislimo. To pa tudi ni potrebno, pač pa je

nevarno. Toda ne govorimo tega, kar ne mislimo.

Naša pot je lažja in dostopnejša in upošteva tudi naše prirojeno bojzljivost, zakoreninjeno do kraja, je pa tudi mnogo lažja od civilne nepokorščine, ki jo je zagovarjal Gandi.

Na svoji poti ne bomo več zavestno podpirali kakršnekoli laži. In ko bomo spoznali, kje leže njihove meje, si jih bomo ogledali vsak na svoj način. Naša pot nas bo vodila proč od teh okuženih meja. Če mi sami ne bomo povezali kosti in kože ideologije, če sami ne bomo zašili preperelih cujn, bomo spoznali, kako hitro bodo te laži onemogle in potihnille!

TO KAR MORA BITI RAZGALJENO, BO TEDAJ V RESNICI RAZGALJENO PRED VSEM SVETOM!

Napravimo torej v svoji bojzljivosti vsak svojo odločitev: da bomo še vnaprej sužnji laži, ker bomo s tem prehranili svoje družine, ali pa da bomo zavrgli laži in postali pošteni ljudje, vredni spoštovanja svojih otrok in soljudi!

In od tega dne dalje!

- ne bo nihče izmed nas pisal, podpisal ali tiskal en sam stavek, ki bi po njegovem mnenju ponarejeval resnico;

- ne bo nihče bodisi v zasebnem pogovoru ali v prisotnosti drugih, v svojem imenu ali po naročilu nekoga drugega, niti kot agitator, učitelj, vzgojitelj ali igralec, spregovoril enega samega takega stavka;

- ne bo nihče opisoval, zagovarjal ali širil ene same ideje, za katero ve, da je neresnična ali izmaličena resnica, pa naj bo to umetniška slika, kip, fotografija, tehnično gradivo ali glazba;

- da ne bo nihče - izven konteksta - ustmeno ali pismeno, samo z namenom, da bi nekomu ugajal, citiral en sam izrek, da bi si izboljšal svoje gnezdo, dosegel uspeh v svojem delu, če ni povsem prepričan v resničnost ideje, ki bi jo navedel, ali če ne bi podajala resnične podobe stvari;

- da ne bo nihče dovolil, da bi ga prisilili k udeležbi na demonstracijah ali sestankih, če so v nasprotju z njegovo željo ali voljo, da ne bo vzel v roke in ne bo dvignil nobenega napisa ali gesla, katerega ne priznava v celoti;

- da ne bo glasoval za noben predlog, ki ga v celoti ne odobrava, da ne bo niti odkrito niti tajno glasoval za nikogar, ki ga smatra za nevrednega ali nesposobnega;

- da ne bo dovolil, da bi ga prisilili k udeležbi na sestankih, kjer lahko pričakuje prisiljeno ali izmaličeno razpravo o nekem vrašnanju;

- da bo vsakdo takoj zapustil vsako predavanje, sestanek, predstavo ali filmsko predstavo, kjer bi govornik lagal, vsiljeval ideološki nesmisel ali pa nesramno propagando;

- da se ne bo nihče več naročil in da ne bo kupoval nobenega časopisa ali tednika, ki bi maličil informacije ali prikrival resnična dejstva;

Seveda to še daleč niso vse možnosti in vsa potrebna zavračanja laži. Toda človek, ki se bo očistil, bo kmalu spoznal tudi druge očiščujoče prilike.

Ne, ne bo za sve enako, od vsega začetka. Nekateri bodo sprva izgubili svoje službe. Mladim ljudem, ki hočejo živeti z resnico, bo to sprva otežkočilo življenje, saj so vse predpisane recitacije natrpane z lažmi in treba je napraviti neko izbero.

Toda zanj, ki hoče ostati poštenjak, ni druge poti. Vsak dan bo vsak imed nas ostal pred vsaj eno od omejenih izbir, tudi tisti, ki se počutijo najvarnejše v tehnični znanosti. Resnica ali laž - duhovna svoboda, ali duhovno suženjstvo!

Kdor pa ni dovolj pogumen, da bi ohranil svojo dušo, naj se ne hvali s svojimi "naprednimi" pogledi, naj se ne baha, da je akademski ali ljudski umetnik, zaslužen človek ali general. Sam sebi pa naj govori: Jaz bezljam z ostalo čredo, ker sem strahopetec. Dokler sem ohranjen in ogrevan, mi je vseeno...

Vendar tudi ta pot, ki je najskromnejša od vseh poti odporništv, ne bo lahka za nas. Je pa še vedno lažja od samozaziga ali gladovne stavke. Plameni ne bodo objemali vašega telesa in oči vam ne bodo popokale od vročine, vaši družini pa bosta vselej na voljo črn kruh in voda.

Poglejmo na Čehe in Slovake, velika evropska naroda, ki smo jih mi izdali in zatajili; ali nam nista dokazala, kako se tudi šibka človeška prsa znajo postaviti po robu tankom, če je le srce v njih vredno človeka?

Pravite da ne bo lahko? Toda lažje bo od vseh možnih poti. Za telo izbira ne bo lahka: za dušo pa je izbira ena sama. Ne, pot ni lahka. Toda so ljudje, ki že desetletja hodijo po njej in žive z resnico!

Morda nočete biti prvi, ki bodo stopili na to pot, pridružili se boste onim, ki so že stopili nanjo. Ta pot bo namreč krajša in lažja na nas vse, če bomo združili svoja prizadevanja in zedinili svoje vrste. Če nas bo tisoč, se nas ne bodo mogli otresti. In če nas bo deset-tisoč, ne boste več prepoznali svoje domovine!

Če pa smo preveč prestrašeni, potem moramo nehati s pritožbami, da nas nekdo duši. Dušimo se namreč sami. Potem se sklonimo še nižje, počakajmo, in naši bratje biologi bodo zbudili dan, ko bodo lahko brali naše ničvredne misli in prazna upanja.

Če pa nam ni niti do tega, potem zaslužimo, da se Puškinov porog obrne proti nam samim: zakaj naj bi bila živina svobodna? Njena tradicija sta jarm in bič!

Od urednika:

Zaradi težav v rednem izhajanju Klica Triglava na začetku tega leta se je objava nekaj prispevkov zakasnila. Ker se vračamo v normalno stanje, zakasnitev ne bo dolga.

Od meseca do meseca

TITO NA POTI

Tito je z Jovanko in spremstvom priletel 24. januarja v Indijo. V New Delhiju so mu izročili Nehrujevo nagrado in se je pogovarjal z Indiro Gandhi. Zavzela sta se za pogovore med neuvrščeni. Ogromno povečanje cen nafte je hudo prizadelo neuvrščene nerazvite države, ki kot Indija ne pridobivajo nafte, ampak jo morajo uvažati. Iz obzira do brezobzirnih arabskih prijateljev Tito in Ganhijeva tega v skupnem sporočilu nista omenila. 28. januarja je šel Tito na obisk v Bangladeš, kjer ga je nenadoma zapustil zunanji minister Miloš Minić in se vrnil domov. Predstavniki zveznega sekretariata za zunanje zadeve je 7. februarja povedal, da je Minić na zdravljenju v vojnomedicinski akademiji "zaradi lažjega vnetja srčne mišice kot posledice infekcije dihalnih poti." Tito je drugega februarja odletel v Nepal, od tam pa 5. februarja v Sirijo in se vrnil 7. februarja čil in zdrav domov.

Ker se Sirijci zelo obotavljajo, da bi spor z Izraelci začeli urejati po mirni poti in so nevoljni na Sadata, je skupno sporočilo o Titovem obisku v Damasku najbolj zanimivo. Pravi, da sta Tito in Asad "v ozračju prijateljstva in razumevanja izčrpno izmenjala mnenja o žgočih mednarodnih vprašanjih, posebno pozornost pa sta posvetila razvoju krize na Bližnjem vzhodu. . . . Zanj sta značilni odlašanje in manevriranje, katerih cilj je ovirati uresničevanje resolucij OZN. . . . Predsednika sta opozorila, da je mogoče pravičen in trajen mir doseči samo s pogojem, da se Izrael takoj in v celoti umakne z vseh arabskih ozemelj. . . in s pogojem, da se uveljavijo pravice arabskega prebivalstva Palestine, všteti njegovo pravico do samoopredelitve." Mnenja sta, "da mora biti sporazum o ločitvi sil na območju Sueškega prekopa prvi korak na poti k celoviti odpravi krize na podlagi vnaprej razloženih načel in v duhu resolucij OZN. . . . Obe strani sta trdno prepričani, da preziranje omenjenih idej in načel ogroža sprejete dokončne rešitve in je hkrati voda na mlin polovičnih rešitev, kar bi neogibno sprožilo nove zapletljaje in zaostritve, a še s hujšimi in neslutnimi posledicami za mir in varnost na Bližnjem vzhodu in v svetu sploh. Obe strani slovesno izjavljata, da poskusi, da bi problem Bližnjega vzhoda rešili po miroljubni poti, v ničemer ne vplivajo na naravno pravico arabskih držav, žrtev agresije in tuje okupacije, da se bojujejo z vsemi razpoložljivimi sredstvi za zlom agresije in prenehanje izraelske okupacije njihovih ozemelj, zlasti zaradi tega, ker se izraelska okupacija arabskih ozemelj nadaljuje kljub določilom mednarodnega prava in resolucijam OZN," je rečeno v skupnem sporočilu o Titovih pogovorih v Siriji, ki je bilo objavljeno 7. februarja v Damasku.

TITO BOLAN

Mehiški predsednik Echeverria je bil na obisku pri Titu v Beogradu od 13. do 15. februarja. Čeprav po

novem protokolu ne bi bilo Titu treba iti na letališče sprejemati in spremljati gosta, se je Tito vseeno potrudil in je šel obakrat na letališče. Na sliki v časopisih je stal ob slovesu s klobukom v roki na letališču ob mehškem predsedniku. In še istega dne so odpovedali njegov obisk na Madžarskem, kamor naj bi šel 17. februarja. Potem je ljudi dva tedna malo skrbelo, kaj je s Starim, dokler niso 1. marca objavili, da je po zdravniškem nasvetu počival na Karadjordjevem in da je tistega dne šel na sprehod v bližini Iloka.

NOVA USTAVA

V zboru narodov zvezne skupščine je predsednik Mika Špiljak 21. februarja proglasil novo ustavo SFRJ. Osnutek te ustave je bil objavljen lani junija (KT 409). V toku dolgih razprav so ga nekoliko uredili in preuredili in še malo podaljšali. Potem so druga za drugo sprejemale nove ustave tudi republike. Slovenija jo je sprejela 28. februarja. Marca in aprila bodo imeli volitve, ki so neposredne le v krajevnih skupnostih in temeljnih organizacijah združenega dela. Tako izvoljeni delegati volijo delegate, ki volijo delegate, ki volijo delegate in tako dalje, preko občinskih in republiških do skupščine SFRJ. Izvršni odbor Socialistične zveze Slovenije se je 7. februarja posvetoval, kako bi določili delegate v družbenopolitičnem zboru slovenske skupščine, ki bo štel 50 članov. Dogovorili so se, da bo 10 delegatov iz centralnega komiteja ZK, 15 iz republiške konference socialistične zveze, 15 iz republiškega sveta zveze sindikatov in po 15 iz republiškega odbora zveze borcev ter republiške konference zveze mladine.

SPET BIJEDIĆ

Predsedstvo SFRJ, ki se je sestalo 4. marca, je na predlog Tita sklenilo, da bo ponovno predlagalo sedanjega predsednika Džemala Bijedića za predsednika zveznega izvršnega sveta po novi ustavi. O tem so obvestili zvezno konferenco socialistične zveze, da mu bo pomagala sestavljati predlog nove vlade, v kateri naj bodo primerno zastopani vsi narodi in narodnosti Jugoslavije.

PRIPRAVE NA KONGRES

Komunisti v Jugoslaviji se pripravljajo na partijske kongrese, ki jih bodo imeli spomladi v vseh republikah in v zvezi. Na svoji 38. seji 5. februarja v Ljubljani je centralni komitej ZK Slovenije sklical 7. kongres za 3. april. Franc Šetinc je govoril o poročilu za obdobje od zadnjega kongresa, ki se je vršil decembra 1968. Kot prvi mejnik je omenil 8. sejo CK, ki je oktobra 1969 potegnila črto pod cestno zadevo. Šetinc je dejal, da je popeljala komuniste "v odločen spopad z nacionalizmom. ZK Slovenije se je postavila po robu silam, ki so poskušale spodkopavati temelje njene politike in enotnosti. Lahko bi rekli, da se je takrat močno okrepla zavest o tem, da je nujen odločen boj zoper vse bolj odkrite nastope nasprotnikov socializma in socialističnega samoupravljanja - tehnokratsko birokratske in liberalistične težnje."

Vodilnega predstavnika takih teženj, nekdanjega predsednika vlade Staneta Kavčiča, Šetinc ni naravnost imenoval. Veliko pa je govoril o teorijah, težajah, težnjah

in silah, s katerimi se je ZK spopadla. Tako je tretja seja konference ZKS "odločno obračunala s teorijami stihijnega družbenega razvoja s tezami o tem, da ni več razrednega boja, da se socializem obnavlja sam po sebi, da se avtomatično in brez revolucionarne vloge ZK porajajo socialistični odnosi, da so socialne razlike poglavito gibalno napredka itd." ZK je šla v "odločen spopad z zagovorniki gospodarskega kriminala." Obnavljala in čistila je idejni sklad. "To je bila hkrati diferenciacija, katere cilj je bilo krepiti idejnopolično enotnost in katere vrh je bila 29. seja CK" (novembra 1972, ki je potrdila Kavčičevo odstavitev). "Ob prodoru liberalizma, tehnokratizma in nacionalizma se je ZK Slovenije spopadla z zmedo ali zavestnim podcenjevanjem vloge subjektivnega dejavnika v naši družbi." Ilustracija tega spopada je akcija 25 poslancev-komunistov, ki so poleti 1971 nagajali Ribičiču pri izvolitvi v predsedstvo SFRJ.

Tudi spor glede občinskih in mestne organizacije ZK v Ljubljani je izpričal različna mnenja o ideoloških vprašanjih. Šetinc se je pohvalil, da so preprečili, da bi se razširil "maneverski prostor za delovanje tehnobirokratskih, elitniških in drugih skupin." Borili so se za delavsko večino v partiji, a niso dovolili "poenostavljanja ob vprašanju, kaj je razredno." Na razrednih pozicijah je lahko tudi izobraženec ali direktor.

"Z istimi silami se je ZK spopadala tudi pri graditvi koncepta dolgoročnega razvoja Slovenije," je rekel Šetinc. Pospeševanje turizma in trgovine in zapostavljenje industrije, ter zanemarjanje neskladnosti med energetske in surovinsko osnovo in predelovalno industrijo, niso bila le gospodarska vprašanja, "temveč povsem določen politični koncept, ki je imel svojo oporo pri posameznikih v republiškem vrhu; ali krepiti delavski razred in urejati njegove probleme, ali pa krepiti od delavskega odločanja odtujene centre ekonomske in finančne, s tem pa tudi politične moči. V tem spopadu je prišlo do končnega razpleta na 29. seji CK ZKS, na kateri je bila razgaljena tudi kratkovidnost take politike, ki je ob svojih vizijah razvoja Slovenije zapostavljala in podcenjevala perspektivo naših gospodarskih in drugih odnosov z drugimi republikami in z deželami v razvoju.

"V tem obdobju je v ZKS potekal tudi boj za uveljavljanje načela demokratskega centralizma, torej proti absolutiziranju njegove ene ali druge strani." Po Šetincu gre za enotnost notranje demokracije in boja za enotnost in učinkovitost v akciji. "Uprli smo se težinjam za tem, da bi se uveljavilo načelo institucionalizirane aktivne manjšine v ZK, kar bi v skrajnih posledicah vodilo v ustanavljanje frakcij. Prvine takih teženj so se kot rdeča nit vlekle skozi vse spopade in razčiščevanja, skozi katera je šla ZKS v obdobju po 6. kongresu ZKS."

Šetincu se je zdelo, da so tudi dvignili kulturno raven delavskega razreda. "Težli smo za tem, naj bi bila kultura hkrati politični boj za poglobljanje socialistične samoupravne demokracije in s tem za humanizacijo odnosov, kakor naj bi pomenilo razvijanje socialističnega samoupravljanja hkrati tudi kulturni boj." Oživili so tudi ideološko delo in razvijali marksistično teorijo. "Ob

novečani aktivnosti ZK so prišle do izraza tudi razne socializmu in socialističnemu samoupravljanju tuje težnje v umetnosti, kulturi, znanstvenem življenju, teoriji, izobraževanju ter sredstvih javnega obveščanja, ki so bile bolj hrupne kot pomembne. To samo po sebi še ne bi bil tak hud problem, če ne bi hkrati ugotavljali, da ZK pogosto ni reagirala na poplavo raznih mnenj in teženj, naperjenih proti socializmu sploh... Ko se je po nepotrebnem branila pred očitki, češ da duši razna mnenja, je dovolila, da so publicistiko polnili samogovori raznih socializmu in samoupravljanju nasprotnih klanov in klik... ZK je bila v spopadu s takimi in podobnimi težnjami premalo ofenzivna, razen na področju izobraževanja, kjer se je odločno spopadla z zahtevo po nevtralni šoli." Tudi v Sloveniji so taki, ki hočejo nadomestiti "samosvobojanje delavskega razreda s 'kritično' inteligenco in študenti... Umetnost in znanost jim rabijo kot alibi za politikanstvo in demagogijo. Ponekod se celo komunisti pustijo zaslepiti z dramatičnimi opozorili, da je vsaka družbena akcija in ocena pojavov v umetnosti, znanosti, kulturi dogmatizem, sektaštvo in atentat na ustvarjalnost. Pogosto jim nasedajo omahljivci med člani ZK v kulturi, ki je strah etatizma, čeprav gas svojo popustljivostjo pred anarholiberalizmom, s svojim utopizmom naravnost izzivajo in krepijo," je rekel Šetinc.

Franc Šali je na istem plenumu razlagal spremembe v statutu ZK Slovenije, ki jih bodo sprejeli na kongresu. V bistvu "gre za nov tekst" posebno v uvodu in poglavju o organiziranosti. "V novem besedilu je jasneje izražena revolucionarna razredna usmerjenost ZK," ki "mora biti povsod prisotna v središču družbenega dogajanja," kot je rekel Šali. Povedal je, da bodo zaostreni kriteriji za vstop v ZK. "Zaostren je tudi odnos do načela demokratskega centralizma... Enotnost, ki jo morajo komunisti dosegati v procesu idejne in politične diferenciacije, ne sme nihče v praksi načenjati. Od vseh članov, vodstev in organov se zahteva dosledno uresničevanje večinske, demokratično oblikovane ter sprejete politike, tudi od tistih, ki so ostali v manjšini... S tem se ZK skuša statutarno zavarovati proti sektaštvu, frakcionaštvu, kakor tudi dogmatizmu, lažni morali in zahrbtnemu delovanju."

Šali je povedal, da so odvrgli rotacijo, ki so jo svojčas pozdigovali v nebesa. Zavzeli so stališče, "da je potrebno kadrom, ki dosledno in z notranjo predanostjo odgovorno opravljajo dolžnosti v ustreznih vodstvih ZK, omogočiti večkratni izbor in izvolitev za iste dolžnosti. Glede na to, da se je mandatna doba raztegnila na štiri leta, da je članstvo kritičnejše do dela komunistov v vodstvih, da se je odgovornost v vodstvih zaostрила in da je izbor komunistov za vodstva in organe v celoti podrejen potrebe po krepitvi njene revolucionarne razredne naravnosti in optimalne družbene učinkovitosti, je vsaka bojazen po birokratizaciji ZK odveč in so statutarne norme o rotaciji nepotrebne. Zato predlagamo, da načelo rotacije v statutu sploh ne omenjamo."

V novih skupščinah in socialistični zvezi, je dejal Šali, bo ZK prisotna ne le po posameznih članih, ampak tudi formalno kot organizacija s svojimi predstavniki in bo "odgovorna za uresničevanje temeljnih razrednih in

socialnih interesov delavskega razreda." Ker ji takšno vlogo zagotavlja ustava, "je povsem odveč o teh stvareh pisati v statutu ZKS." Glede organiziranosti se vrača statut na staro: imeli naj bi centralni komite, predsedstvo CK in izvršni komite predsedstva. "S temi spremembami bomo zagotovili širšo povezanost centralnega komiteja s članstvom... in ne nazadnje tudi večjo uspešnost v organiziranju komunistov za akcijsko delovanje v celokupnem družbenem prostoru," pravi Šali. "Ukinjanje konferenc ne pomeni zmanjševanje demokracije v ZK, saj se z njeno odstranitvijo nismo odpovedali načelu demokratičnega centralizma... Prav tako ne bi smeli ustanavljanje predsedstva razumeti kot vračanje ZK na stare oblike in metode dela, ampak kot izraz potreb, da se tako organiziramo v uresničevanju politike CK oziroma ZKS in ZKJ, kot to zahteva čas, v katerem delujemo danes in bomo delovali jutri," je rekel Šali.

NOVA HRVAŠKA FRAKCIJA

Na 40. seji CK ZK Hrvatske 5. februarja v Zagrebu je Vladimir Bakarić na lepem napadel neimenovane centraliste. "Moramo dati povsem jasno vedeti, kako in kaj je stem, kar se sedaj formira kot frakcija - to pa je centralistična frakcija, ki vleče nazaj in je skrajno nevarna za razvoj samoupravljanja - da bi znali jasno obracunati z njo," je zmešano dejal. Sedanja frakcija še ni močna kot ona iz prejšnjih let, gre pa po isti poti. "Njeni pripadniki se shajajo, organizirajo in so pripravljeni napasti vse tiste ljudi in forume, ki so dali sedanje borbene geslo naše družbe." Ne sme se dovoliti, da bi zdaj preiskovali, kdo je sedel v prejšnji vladi. Nova frakcija "praktično razbija samoupravni socializem. V njej so Srbi in Hrvati, ki želijo razbiti bratstvo in enotnost. Hrvati pri tem zastopajo centralizem na bazi unitarizma in zgodovine naše partije, ki je zdavnaj preživel. Pri Srbih pa skušajo razbiti tisto, kar je pri njih najvrednejše," kajti Srbi ne smejo dovoliti, da bi iz njih skušali napraviti "oporo za nekakšne velikodrжавne posege." Bakarić je dejal, da je potrebno vsakomur, ki deluje tako, odkrito reči, da to ni njegovo mesto in da naj se izvoli umakniti, ker jo bo sicer skupil po zobeh.

NEPRIMERNI FILOZOFI

Skupščina beograjske univerze je 14. januarja sprejela oceno o "idejnopolični in moralni neprimerosti skupine predavateljev filozofske fakultete," da še naprej opravljajo predavateljske funkcije. Gre za osem profesorjev in predavateljev, ki so sicer marksisti, a "radikalizem njihove kritike z brezrazrednega stališča pelje k anarhističnemu radikalizmu," kot je rečeno v obrazložitvi ocene. Radikalni filozofi že dolgo motijo jugoslovanske oblastnike. Oglašali so se v zagrebškem PRAXISU in so si med levičarji na zapadu pridobili precejšen ugled. Prav zato so oblastnikom trn v peti, ki ga ni lahko izdreti.

"Navkljub partijskim zahtevam in zahtevam univerzitetne javnosti kakor tudi zahtevam delovnih organizacij in širše družbene javnosti nasploh, da naj se skupina predavateljev odpove svojim predavateljskim funkcijam, ki jih tudi sicer ne opravlja, marveč jih zlorablja

v politične namene, se temu trmasto upira. Poleg pravdarske mentalitete tiči za tem upiranjem dejansko še nadalje poskus opozicijskega političnega delovanja, poskus omalovaževanja skupno organizirane družbe ter vseh njenih institucij in organizacij," je rečeno v obrazložitvi.

Predavatelji so obdolženi cele vrste hudih marksističnih grehov: "Gladko zanikajo Marxovo stališče, da je samo delavski razred resnično revolucionarni razred. Perspektiva izhoda iz dodobne odtujene situacije je zanje v sodobnih odporih mlade generacije. Razglašajo stališče o posebni vlogi humanistične inteligence v revoluciji in v zvezi komunistov. Vse te teze... so politični prispevek k anarholiberalističnemu in lažno radikalnemu konceptu družbenega razvoja. Grobo in neutemeljeno kritizirajo kontinuiteto naše revolucije. Utemeljujejo stališče o malikovanju karizmatične (maziljene ali posvečene) oblasti, anarhistično zavračajo avtoriteto v revoluciji s trditvijo o domači karizmi." Trdijo, da je delavsko samoupravljanje "ideološki mit, pripisujejo stalinizem vodilnim silam družbe, ki so se mu ravno najbolj radikalno postavile po robu. Poudarjajo zahtevo po institucionalizaciji pravic manjšine, s čimer negirajo načelo demokratičnega centralizma in vodilno vlogo ZK kot birokratsko in preživelo, s tem pa jo tudi degradirajo."

Hudo je, da pripadniki te skupine "pišejo s pozicij, o katerih na prvi pogled ne bi rekli, da se v teoretičnem smislu dosti razlikujejo od ideologije in politike ZKJ." Pripisujejo pa partiji stalinizem pred letom 1948 in po njem. Zanikujejo partijsko demokracijo v ZKJ. Zavzemajo se za "politični pluralizem, ki je nezdržljiv s koncepcijo našega samoupravnega sistema." Pišejo, da je ZKJ "obsedena" z govorenjem o sovražniku. Ustvarjajo videz spopada med partijo in inteligenco. "Vse to ni ostalo pri splošnih ideoloških parolah, temveč se je spreminjalo v konkretne pritiske na družbo, v akcije proti organizirani samoupravni družbi." Že ob neredih na beograjski univerzi junija 1968 so organizirali gibanje proti ZKJ, zdaj pa so "neposredni hujskač maloštevilne, toda... militantne eksremistične skupine študentov, ki je s svojim neodgovornim ravnanjem hudo škodovala filozofski fakulteti," je rečeno v obrazložitvi, ki se obširno sklicuje na Tita.

PODPORA V LJUBLJANI

Skupina na filozofski fakulteti v Beogradu se ni dala preplašiti s samimi besedami. V Beogradu jo podpirajo študentje in mnogo profesorjev tudi na drugih fakultetah se obotavlja, da bi jo dejansko napadli, ker bi s tem dali vzgled za politične posege na univerzo in bi omajali tudi svoj položaj. Beograjska skupina je imela somišljenike in podpornike tudi na univerzah v Zagrebu in Ljubljani. Komite univerzitetne konference ZKS v Ljubljani je 23. januarja ocenil delo "akcijskega odbora" na ljubljanski univerzi v zvezi z dogodki na beograjski fakulteti. Komite meni, da so metode delovanja tega odbora "nesprejemljive," češ da "odstopajo od običajnih pravil. Njegovo delovanje je bilo premalo javno, pri širjenju letaka s svojimi stališči o beograjskih dogodkih niso upoštevali zakonskih določil o javnem obveščanju, del članov odbora pa se je tudi neodgovorno obnašal,

kar je prišlo posebej do izraza pri sklicevanju 'okrogle mize' o tem beograjskem zapletu." Komite je ocenil, da je "izvršni odbor ljubljanske študentske skupnosti sposoben usmeriti to delovanje v bolj konstruktivno smer, pospešiti že začeti proces diferenciacije znotraj akcijskega odbora ter preprečiti nadaljne manipulacije." Ljubljanski komite pa kljub vsemu ni slepo udaril po beograjski skupini. Izjavil je da "sodi, da so teoretske in politične razsežnosti delovanja skupine učiteljev beograjske filozofske fakultete ter politične ocene in akcije ZK na beograjski univerzi tako kompleksne in pomembne, da upravičeno vzbujajo zanimanje v vseh univerzitetnih središčih, vendar pa je reševanje teh vprašanj prvenstveno naloga komunistov na beograjski fakulteti. Zato tudi zavrača vse poskuse, da se razčiščevanje te problematike prenaša v druga univerzitetna središča."

Časopisi so zamolčali sestanek študentov in predavateljev filozofskih fakultet, ki je bil v Ljubljani 30. in 31. januarja. Poročali so le, da je fakulteta niške univerze povabilo z ogorčenjem zavrnila. Gotovo je, da so se sestanka udeležili Ljubljančani, Beograjčani in Zagrebčani.

Druga seja novega sveta filozofske fakultete v Beogradu 1. februarja je bila prekinjena, preden je mogla proučiti statut fakultete, s katerim bi uporni skupini radi prirezali peroti. "Pripadniki ekstremne skupine študentov" in pripadniki "neprimerne" skupine predavateljev so delo sveta z medkljici onemogočili.

... IN V SVETU

Londonska revija NEW HUMANIST je v februarski številki objavila odprto pismo Titu, ki se pritožuje zaradi vse hujšega omejevanja akademske svobode na jugoslovanskih univerzah. Med podpisniki so znani filozof prof. A.J. Ayer ter znanstvenik dr. Jacob Bronowski. Revija objavlja tudi pregled celotnega zapleta na podlagi materiala, ki ga je preskrbela skupina "Praxis".

GOSPODARSKE TAJNE

Julije Drasinover, bivši generalni direktor zavoda za tržne raziskave v Beogradu, je bil pred beograjskim okrožnim sodiščem 6. marca obsojen na 3 leta strogega zavora, ker je izdajal gospodarske tajne. Sodišče ga je proglasilo za krivega, da je mesečni Konjunkturni pregled dostavljal tujim poslaništvom in da je zbiral podatke za gospodarski inštitut v Milanu. Sodišče je Drasinoverja izpustilo iz zavora, dokler obsodba ne postane pravo-močna. V ječi je sedel od lanskega julija in čakal na obravnavo.

ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE

Čestitati je treba urednikom in izdajateljem Zbornika Svobodne Slovenije 1971-72, ki je izšel z malo zamudo koncem lanskega leta. Je to obsežna knjiga 440 strani velikega formata, s sodelavci z vsega sveta. Četudi je iz povsem objektivnih razlogov postalo nujno združevati zbornik dveh let v eno knjigo, na vrednosti tega podjetja to ničesar ne spremeni. Za sprotno rabo in užitek; pa tudi za poznejšo dokumentacijo. dp

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga SLOVENSKA PRAVDA, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan